

УДК 070(477):929Гедройць(438)(092)

Охріменко О. С.

аспірантка, Інститут історичної освіти Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгомагова (Україна, Київ), kamill05s@mail.ru

Постать Єжи Гедройця (1906–2000) на сторінках сучасних українських видань

Проведено історіографічний аналіз зображення постаті Єжи Гедройця на сторінках сучасних наукових періодичних та книжкових видань. А також проаналізовано ступінь дослідженості питання вивчення життя та творчості Єжи Гедройця, його громадської та культурної діяльності. Дослідження базується на основних принципах історіографічного аналізу, науковості, систематичності та всебічності. Послідовне дотримання цих принципів дозволяє якомога об'єктивніше розкрити означене питання.

Ключові слова: видання, наукові дослідження, Єжи Гедройць, “Культура”, редактор.

Сучасний стан розвитку історичної науки характеризується підвищеним інтересом до видатних постатей минулих поколінь, зокрема тих, хто має великі заслуги перед нашою державою, та завжди були переконані в рушійній силі культури. До таких людей належить і Єжи Гедройць, поляк, який переконував інших поляків у необхідності незалежності України. Перебуваючи аж до кінця свого життя в еміграції, він зміг внести значну роль в польсько–українські стосунки, в культурні відносини між двома державами. Однак, сьогодні ще не достатньо досліджено постать Єжи Гедройця, існує гостра потреба вивчення і аналізу наукового доробку вчених щодо цього питання, це дасть можливість детальніше зорієнтуватися у сучасній науковій літературі, та з'ясувати перспективи для подальших наукових розвідок.

Єжи Гедройць – поляк, який більшу частину свого життя прожив в еміграції, багаторічний головний редактор часопису “Культура”, який виходив польською мовою з 1947 по 2000 рр. у передмісті Парижа (всього побачило світ 637 номерів часопису). Його часто називають найвидатнішим редактором в історії європейської культури. Він мав величезний вплив на багатьох сучасників – не тільки на своїх співвітчизників–поляків, але і на європейську гуманістично налаштовану інтелігенцію.

Дослідження його життєвого шляху свідчить, що не дивлячись на те, що вивчення його культурної, громадської діяльності розпочалося ще за життя редактора, досі не створено комплексної праці про його життя, творчість, видавничо–редакторську спадщину–саме у контексті взаємозв'язків України з іншими європейськими народами (Польщею). Відсутність спеціальних праць, присвячених всебічному аналізу публікацій про редактора “Культури”, так і аналізу багаті епістолярної спадщини Єжи Гедройця, зокрема, його листування з українськими авторами, що працювали для “Культури”, та польськими авторами, які писали на українську тематику, зумовлює актуальність дослідження цього питання.

За основу роботи взяті праці сучасних дослідників, починаючи з 2000 року, тобто, дослідження написані після смерті редактора. В 2001 році в Україні виходить книга Богдана Осадчука “Україна, Польща, світ” [1], вона є збірником вибраних репортажів та статей. Всі вони протягом півстоліття з'являлися на сторінках журналу “Культура”. По суті, це була перша добірка статей українського автора, який друкувався в журналі

протягом півстоліття. Сам автор, наголошує на історичній ролі Єжи Гедройця у переборенні старих польсько–історичних конфліктів і виникненні сьогоденної співпраці [1, с.5]. В статті А. С. Ковальчика “Богдан Осадчук, східний європеєць” [1, с.13–28], наголошується про порушення Гедройцем питання проблеми східних кордонів Польщі. Як зазначає Ковальчик: “З самого початку Гедройць розумів східну проблему перш за все як проєкт нової польської політики, який не тільки чекатиме на здійснення за сприятливих обставин, але й сам почне створювати новий клімат і сприятиме відносинам між Польщею та її східними сусідами” [1, с.27].

Привертає увагу стаття “Єжи Гедройць і змінена свідомість” в газеті “Україна молода”, яка була опублікована 26 листопада 2006 року. Автором її був той же Богдан Осадчук, він розповів про дружбу з видатним польським інтелектуалом, що вболівав за вільну Україну. Також він звернувся до витоків зацікавленості Гедройцем української тематики: “Лекції варшавського українського історика відіграли в політичній і видавничій кар'єрі Гедройця величезну роль. Українська проблема стала для нього центральною на все життя. Це мало потім продовження – заангажування в білоруському напрямку, з огляду на Мінськ, місто, в якому народився, і, зрештою, зрозуміло, з огляду на походження свого роду, – симпатія до Литви (...)” [5].

Вагомий внесок у дослідженні цієї теми зробила Богуміла Бердиховська, відома варшавська україністка, історик культури. До її антології “Простір свободи: Україна на шпальтах паризької культури” ввійшли тематично пов'язані з Україною статті, в різний час надруковані на сторінках легендарного еміграційного часопису “Культура” [2]. В своєму передньому слові “Україна в житті Єжи Гедройця і на сторінках паризької “Культури” [2, с.9–32], авторка подає невеликі відомості з біографії редактора, звертається до питання створення Літературного інституту та його часопису “Культура”. А також детально аналізує українське коло “Культури”, етапи залучення до співпраці українських інтелектуалів, що після війни опинилися на Заході. Як пише автор: “Це було непросте завдання, адже на заваді стояли не лише давні непорозуміння між поляками та українцями, ще більше загострені війною, але й цілком побутові негаразди, пов'язані з повоєнним розпорощенням утікачів: навіть просто листуватися з ними було складно, а часом і неможливо” [2, с.17]. Розділи антології “Польсько–українські стосунки”, “Сучасні українські питання”, “Культура” упорядник дібрав так, щоб вони були відображенням найважливіших періодів, тенденцій, тем у розвитку відносин між двома народами у найкращий для них час (1949–1977).

В 2007 році вийшов перший випуск серії “Університетські діалоги” Олі Гнатюк, приурочений до 100–річчя з дня народження Єжи Гедройця [3]. В ньому представлена публічна лекція, виголошена 17 травня 2006 року у Львівському національному університеті імені Івана Франка. Лекція присвячена ролі видатного польського культурного діяча Єжи Гедройця в українсько–польському порозумінні. В ньому також описана коротка біографія редактора, його концепція УЛБ (Україна–Литва–Білорусь як незалежні держави). Головний внесок Гедройця, на думку автора: “...саме йому завдячуємо тим, що саме Польща першою визнала незалежність

України". Виклад доповнюють невеликі статті таких відомих діячів науки та культури, як Л. Зашкільняка [3, с.37], А. Павлишина [3, с.45], Ю. Прохасько [3, с. 51], О. Сливинського [3, с. 57].

Олег Піх у своїй статті також відзначає роль паризької "Культури" та її головного редактора Є. Гедройця в реорієнтації польської суспільно-політичної думки щодо України і українців. Він додає, що своє бачення стану та перспектив українсько-польської суспільно-інтелектуальної співпраці, а також тієї ролі, яку відіграли ці народи в історії та на сучасному етапі структурних перетворень всього центрально-східного регіону Європи опрацював і Є. Гедройць. Дослідження вчених, що ґрунтуються на новітній схемі українсько-польського діалогу, покликані переосмислити впливи Сходу й Заходу в українській історичній традиції, окреслити стан теперішніх взаємин вказати Гсуспільного, державного тощо) співіснування у майбутньому[3].

В 2008 році видавництво "Критика" видає досить знаковий збірник листувань редактора паризького часопису "Культура" з емігрантами-українцями-науковцями, літераторами, громадськими діячами, зокрема з Іваном Кедрином-Рудницьким, Іваном Кошелівцем, Юрієм Лавріненом, Борисом Левицьким, Іваном Лисяком-Рудницьким, Богданом Осадчуком і Юрієм Шевельовим [4]. Упорядником, автором переднього слова та коментарів виступила, відома нам, Богуміла Бердиховська. У своєму вступі "Гедройць та українці", авторка досить детально зупинилася на українській стратегії "Культури". Гедройць був переконаний, що врівноваження польсько-українських взаємин є дуже важливим завданням. Воно мало уможливити координацію дій у боротьбі за свободу, але передусім- сприяти майбутнім добросусідським відносинам між незалежною Польщею та Україною. Бердиховська виділяє такі елементи української стратегії Гедройця:

- дискусія навколо проблеми кордонів;
- рефлексія над історичною спадщиною та критичний аналіз польсько-українського минулого;
- систематичне спостереження за змінами в Україні та спроби впливати на процеси, які там відбуваються;
- зусилля, скеровані на те, аби вивести українське питання на міжнародний рівень;
- якнайширше представлення української культури [4, с.27-28].

Пізніше, Генік М. у своїй невеликій розвідці, зробив аналіз листувань, які були подані в збірнику Бердиховської, і взаємовідносин редактора з українською еміграцією. Він підсумував здобутки українських видавництв: "Підсумовуючи, можна ствердити, що рецензоване видання вводить у науковий обіг нові цінні матеріали до історії польсько-українських відносин та всього регіону Центрально-Східної Європи другої половини ХХ ст., які знаходяться в архіві Літературного інституту і є малодоступними для більшості дослідників. Збірник кореспонденції розкриває багато невідомих сторінок польсько-українських відносин післявоєнного періоду. Хочеться висловити побажання щодо його перекладу й перевидання в Україні, оскільки воно стане цінним джерелом і стимулом для наступних досліджень істориків, політологів і літературознавців" [6].

Опубліковані в збірнику листи подають багатий матеріал для пізнання та розуміння феномену польської

інтелігенції, відображають цілий спектр проблем, що їх протягом другої половини ХХ століття обговорювали з польськими колегами ліберально налаштовані українські інтелектуали, яких схилив до тривалого співробітництва з "Культурою" моральний авторитет редактора.

2009 року видавництво "Часопис "Критика" видає збірку матеріалів міжнародної конференції пам'яті Єжи Гедройця "Європа- минуле і майбутнє. Візії та ревізії (24-26 листопада 2006 року, Київ), що її з нагоди завершення року Гедройця зорганізували Посольство Республіки Польща в Україні й Інститут Критики за сприяння Посольства Литовської Республіки, Посольства Франції, Польського інституту в Києві, Українського наукового інституту Гарвардського університету, Міжнародного фонду "Відродження", Національної парламентської бібліотеки України, Інституту Адама Міцкевича і Товариства опіки над архівом Літературного інституту в Парижі. Упорядниками виступили Оля Гнатюк і Андрій Мокроусов[7].

Журнал "Критика" не раз присвячував увагу спадщині "Культури" та її головного редактора, наголошував внесок паризького видання у створенні добросусідських стосунків і всіляко намагався підтримувати найкращі настанови "Культури", як наприклад, інтелектуальні, ревізійні чи тощо [7, с.7-8]. Конференція, матеріали якої зібрані в цьому збірнику, була найважливішою подією серед заходів, пов'язаних з відзначенням цієї дати в Україні. Учасниками конференції стали чільні представники України, Польщі, Литви, Франції, Білорусі, США, Ізраїлю та Росії, а також українські політики.

Серед них- Ю. Андрухович, Д. Бовуа, Б. Бердиховська, Є. Бистрицький, Н. Яковенко, Ю. Прохасько, О. Гнатюк, І. Дзюба, Т. Возняк, Є. Сверстюк, О. Сушко, М. Попович та ін.

В 2011 році виходить монографія Христини Чушак, в основу якої лягло дисертаційне дослідження, яке отримало головну нагороду серед кандидатських робіт на Першому конкурсі ім. Єжи Гедройця Посольства Республіки Польща в Україні. На матеріалах польського самвидаву 70-80 рр. ХХ століття дослідниця реконструє місце України та українців у політичній думці польської опозиції. Порушені питання стосуються визнання польським суспільством кордону з Україною, утвердження значення незалежності України для Польщі та регіону, боротьби з негативними стереотипами українців у польському суспільстві, пошуку шляхів польсько-українського примирення, а також місця і ролі української меншини у майбутній незалежній польській державі. Автор дотримується погляду, що одним з осередків, який захищав незалежність України після Другої світової війни, був Єжи Гедройць. Він продовжував переконувати польське суспільство, як зазначає автор, вже на сторінках свого часопису під його редакцією.

Публікації "Культури" мали значний вплив на погляди польських опозиціонерів, які з кінця 70-х і у 80-х рр. почали перебирати на себе основну роль у формуванні концепцій та стратегій щодо України [8, с.8]. Одна з таких концепцій- від імені поляків публічно відмовитись від земель, що відійшли після Другої світової війни до України. Завдяки цьому, тема кордонів в очах польської опозиції втратила свою гостроту. На підтвердження цього, в першому програмному тексті польсь-

ких опозиціонерів, датованому травнем 1976 року, писали: “Ми не висуваємо територіальних претензій до наших східних сусідів” [8, с. 82]. В своїй монографії автор вказує на основну засаду дискусії, що її висловив ЄжиҐедройць про історію польсько–українських відносин: “Поляки мають говорити про свої провини перед українцями, а українці – перед поляками, і ніколи не навпаки”. На цьому принципі ґрунтувалася редакційна політика “Культури” [8, с. 127–128].

Через рік “Бібліотека газети “День” видає чергову серію “Підривної літератури” присвячену ЄжиҐедройцю. В ній представлені нотатки редактора, які презентували молоді українські дослідники. Це своєрідна збірка українських перекладів його виступів, інтерв’ю та газетних статей, написаних протягом останніх десятиріч його життя, покликана на сприяння справі зміцнення українсько–польської дружби [9].

Марія Сеніч, в своїх наукових розвідках, досліджувала погляди ЄжиҐедройця на польсько–українське примирення [10] та проблеми польсько–українського кордону в політичних концепціях паризької “Культури” [11]. А також проблему української незалежності в політичній думці редактора [13].

Із самого початку “Kultura” закликала польське суспільство до підтримки ідеї української державності і відмови від анексіоністських планів. Спершу, в період популярності ідеї федерації народів між трьома морями – Адріатичним, Балтійським і Чорним – “Kultura” виступала за надання українському народові права на участь у майбутній федеративній спільноті. Пропагуючи на шпальтах часопису створення Федерації Центрально–Східної Європи, публіцист Юзеф Лободовський пропонував надати Східній Галичині статус польсько–українського кондомініуму. Спільне управління повинно було б здійснюватися на засадах повної рівноправності населення та збереження однакових форм зв’язку з Києвом і Варшавою. Тоді, на думку Ю. Лободовського, ця земля, замість бути прірвою, мала шанс стати мостом між двома народами.

Пізніше Є. Ґедройць відмовився від федералістських концепцій як нової форми польського імперіалізму, оскільки вони сприймалися з недовірою сусідніми народами.

Вагомим внеском у справу польсько–українського примирення стало ініційоване Є. Ґедройцем видання у 1959 р. антології української літератури 20–30–х років “Розстріляне відродження”. Редактор спонукав літературознавця Юрія Лавріненка підготувати антологію української радянської літератури, запропонувавши заголовок, який згодом став назвою цієї трагічної епохи. За словами радника з питань культури й науки Посольства РП в Україні Олександри Гнатюк, антологія впродовж десятиліть була єдиним джерелом знання про іншу, відмінну від сталінської, версію історії літератури в советській Україні, вона ж заклала передумови виникнення руху шістдесятників. Є. Ґедройць сприяв популяризації української літератури: він видав антологію творчості шістдесятників, часто публікував у “Kulturze” переклади українських письменників й поетів [10, с. 238].

Сучасний дослідник Зоряна Курдина, описала постання редактора, його українську стратегію та шляхи її реалізації [12].

Тарас Лильо, проаналізував основні ідеологеми політичної філософії журналу ЄжиҐедройця “Культура”. Автор наголошує на проблематичності зіставлень аргументаційних імперативів журналу зі світоглядними акцентами сучасних ЗМІ. Впродовж понад п’ятдесяти років виходу у світ журнал “Культура” пройшов нелегкий еволюційний шлях: змінювався світ, його кон’юнктура, і змінювалося обличчя “Культури”. Однак фундаментальні ідеологеми залишалися незмінними. Одна з них полягала у тому, що політична філософія видання, політична думка загалом повинна мати контакт з параметрами національної культури. Цей контакт якраз і є основоположним для аргументаційної коректності та адекватної реконструкції явищ, тенденцій засобами публіцистики [14].

Наприкінці 1970–х років на питання про найважливіші його здобутки Є. Ґедройць на перше місце поставив видання книг, які “стали в краю одним з чинників кристалізації національного, політичного і культурного опозиційного руху” [15].

Отже, завдяки довголітній праці Є. Ґедройця, його старанням та постійній увазі до України, йому вдалося нормалізувати польсько–українські взаємини, без нього не сталося б тих різючих змін, про які нещодавно можна було тільки мріяти. Саме він заклавав засади того культурного обміну між двома народами, який ми зараз маємо змогу спостерігати. І за це ми повинні бути вдячні йому. Тому, увага українських авторів, дослідників, літераторів, видавництва до його постаті має бути безперечною. Ми завдячуємо йому чималим, і тому, повинні докладати багато зусиль, щоб його ім’я і діяльність не стерлися з нашої пам’яті, а навпаки, поповнювалися новим змістом завдяки всебічному висвітленню через друковане слово.

Список використаних джерел

1. Осадчук Б. Україна, Польща, світ. – К. :Смолоскип, 2001.– 356 с.
2. Бердиховська Б. Україна в житті ЄжиҐедройця та на шпальтах паризької “Культури” / Видання підготувала Б. Бердиховська // Простір свободи. Україна на шпальтах паризької “Культури”. – К. :Критика, 2005.– 527 с.
3. Гнатюк О. Польсько–український діалог: часопис Kultura та його спадщина (до сторіччя ЄжиҐедройця). –Л. :Центр гуманітарних досліджень; К. :Смолоскип, 2007.– 67с. (“Університетські діалоги” № 1).
4. ЄжиҐедройць та українська еміграція: листування 1950–1982 років / упорядкув., передне слово і комент. Богумілі Бердиховської. – К. :Критика, 2008.– 752 с.
5. ЄжиҐедройць “зміненна свідомість” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eu.prostir.ua/library/549.html>.
6. Генік М. Взаємовідносини ЄжиҐедройця та української еміграції // Галичина.–2006–2007.– № 12–13.–С. 458–461.
7. Європа – минуле і майбутнє. Візії та ревізії. Матеріали міжнародної конференції пам’яті ЄжиҐедройця. Київ, 24–26 листопада 2006 року.–К. :Критика, 2009.–246 с.
8. Чушак Х. Немає вільної Польщі без вільної України: Україна та українці у політичній думці польської опозиції (1976–1989). – Л. : Інститут українознавства ім.І. Крип’якевича НАН України, 2011. – 304 с.
9. ЄжиҐедройць.З нотаток редактора / За ред. Л. Івшиної.– Видання перше. “Бібліотека газети “День” Україна Incognita”. ПрАТ “Українська прес–група”, 2013.–80 с.
10. Марія Сеніч. Погляди ЄжиҐедройця на польсько–українське примирення / Сеніч М. // Проблеми слов’янознавства.–2010. –№ 59. –С. 236–242.
11. Марія Сеніч. Проблема польсько–українського кордону в політичних концепціях паризької “Культури” / Сеніч М. // Галичина.–2011.–С. 334–340.
12. Зоряна Курдина. ЄжиҐедройць – редактор, який передба-

чив польську і українську незалежність. – Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. –2008. –№ 2. – С. 2–3.

13. Марія Сеніч. Проблема української незалежності в політичній думці ЄжиГедройця / Сеніч М. // Галичина. –2010. – С. 338–343.

14. Тарас Лильо. Ідеологеми журналу “Культура” (Париж): проблематичність сучасних реценцій. – Вісник львівського університету. – Серія журналістика № 30. – С. 36–40.

15. Wywiad “Biuletynu Informacyjnego” KSS “KOR” z Jerzym Giedroyciem // Dziennik Polski, 1979. 25 października.

References

1. Osadchuk B. Ukraina, Polishcha, svit. – K.: Smoloskip, 2001. – 356 s.
2. Berdikhovska B. Ukraina v zhitti Ezhi Gedroytsya ta na shpaltakh parizkoyi “Kulturi” / Vidannya pidgotuvala B. Berdikhovska // Prostrir svobody. Ukraina na shpaltakh parizkoyi “Kulturi”. – K.: Kritika, 2005. – 527 s.
3. Gnatyuk O. Polsko-ukrainskiy dialog: chasopis Kultura ta yogo spadshchina (do storichyha Ezhi Gedroytsya). – L.: Tsentr gumanitarnikh doslidzhen; K.: Smoloskip, 2007. – 67s. (“Universitetski dialogi” № 1).
4. Ezhi Gedroyts ta ukrainska emigratsiya: listuvannya 1950–1982 rokiv/ uporyadkuv., peredne slovo i koment. Bogumili Berdikhovskoi. – K.: Kritika, 2008. – 752 s.
5. Ezhi Gedroyts i “zminena svidomist” [Elektronnyy resurs]. – Rezhim dostupu: <http://eu.prostrir.ua/library/549.html>.
6. Genik M. Vzayemovidnosini Ezhi Gedroytsya ta ukrainskoyi emigratsii // Galichina. – 2006–2007. – № 12–13. – S. 458–461.
7. Evropa – minule i maybutnye. Vizii ta revizii. Materiali mizhnarodnoi konferentsii pamyati Ezhi Gedroytsya. Kiiv, 24–26 listopada 2006 roku. – K.: Kritika, 2009. – 246 s.
8. Chushak Kh. Nemaye vilnoi Polishchi bez vilnoi Ukraini: Ukraina ta ukrainski u politichniy dumtsi polskoї opozitsii (1976–1989). – L.: Institut ukrainoznavstva im. I. Kryp'yakevicha NAN Ukraini, 2011. – 304 s.
9. Ezhi Gedroyts. Z notatok redaktora / Za red. L. Ivshinoi. – Vidannya pershe. “Biblioteka gazet” “Den” Ukraina Incognita”. PrAT “Ukrainska pres-grupa”, 2013. – 80 s.
10. Mariya Senich. Poglyadi Ezhi Gedroytsya na polsko-ukrainske primirennya / Cenich M. // Problemi slovyanoznavstva. – 2010. – № 59. – S. 236–242.
11. Mariya Senich. Problema polsko-ukrainskogo kordonu v politichnikh kontseptsiyakh parizkoi “Kulturi” / Cenich M. // Galichina. – 2011. – S. 334–340.
12. Zoryana Kurkina. Ezhi Gedroyts – redaktor, yakiy peredbachiv polsku i ukrainsku nezalezhnist. – Naukovі записки Lvivskogo universitetu biznesu ta prava. – 2008. – № 2. – S. 2–3.
13. Mariya Senich. Problema ukrainskoi nezalezhnosti v politichniy dumtsi Ezhi Gedroytsya / Cenich M. // Galichina. – 2010. – S. 338–343.
14. Taras Lilo. Ideologemi zhurnal “Kultura” (Parizh): problematichnist suchasnikh retseptsiy. – Visnik Lvivskogo universitetu. – Seriya zhurnalistika № 30. – S. 36–40.
15. Wywiad “Biuletynu Informacyjnego” KSS “KOR” z Jerzym Giedroyciem // Dziennik Polski, 1979. 25 października.

Okhrimenko O.S., graduate student of Institute of History Education of the National Pedagogical Dragomanov University (Ukraine, Kiev), kamill05s@mail.ru

A figure of Jerzy Giedroyc (1906–2000) on the pages of modern Ukrainian publications

The author has made historiographical analysis of reflection figure of Jerzy Giedroyc on the pages of modern scientific periodicals and books. And analyzed the degree of knowledge of the issue to learn about the life and creativity of Jerzy Giedroyc, his social and cultural activities. The study is based on the fundamental principles of historiography analysis, scientific, systematic and comprehensiveness. Consistent adherence to these principles, as objectively as possible to reveal indicated by the question. In his politics Giedroyc was farsighted, persuading Poles to remember about the fates of Ukraine, Lithuania, and Belarus. He believed that in the future these nations would become independent and democratic states and union with them strengthened the position of Poland. From the beginning he predicted the downfall of Soviet Russia. He thought that utopian ideology, a bad economy, terror, and intimidation had to end some time. The editor's foresight proved true. He and his journal survived the Imperium.

Keywords: publications, research, Jerzy Giedroyc, “Culture”, editor.

Okhrimenko O. S., aspirantka, Institut istoricheskogo obrazovaniya Natsionalnogo pedagogicheskogo universiteta im. M. P. Dragomanova (Ukraine, Kiev), kamill05s@mail.ru

Фигура Ежи Гедройца (1906–2000) на страницах современных украинских изданий

Проведен историографический анализ отображения особы Ежи Гедройца на страницах современных научных периодических и книжных изданий. А также проанализирована степень исследованности вопроса изучения жизни и творчества Ежи Гедройца, его общественной и культурной деятельности. Исследование базируется на основных принципах историографического анализа, научности, систематичности и всесторонности. Последовательное соблюдение этих принципов позволяет как можно более объективно раскрыть отмеченный вопрос.

Ключевые слова: издание, научные исследования, Ежи Гедройц, “Культура”, редактор.

* * *

УДК 94(100)‘05

Лукашенко А. І.

кандидат історичних наук, доцент кафедри країнознавства та міжнародного туризму, Київський міжнародний університет (Україна, Київ), a.lukashenko@list.ru

ХРИСТІАНСЬКИЙ ДУАЛІЗМ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ ФАКТОР ПОВСЯКДЕННОЇ ІСТОРІЇ ВІЗАНТІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ: СТАНОВИЩЕ ЖІНКИ ТА СОЦІАЛЬНІ ІДЕАЛИ

Здійснено аналіз становища жінки в повсякденному житті Візантійської імперії з огляду на трактування візантійською церквою ідеології християнського дуалізму. Встановлено особливості відображення синтетизму античної та християнської світоглядних парадигм на повсякденному житті жінцтва. Проаналізовано соціальні ідеали та поведінку, що відхиляється від норми згідно із тлумаченням християнського дуалізму та застосуванням античного досвіду. Виявлено унікальність християнської повсякденності візантійської ойкумени, якій непритаманна різка дуалізація та демонізація повсякденного життя. Встановлено відмінність у становищі жінки на різних етапах існування Візантійської імперії та пізніх. Проаналізовано еволюцію формування соціальних ідеалів в суспільстві. При підготовці статті було використано наступні методи: історико-хронологічний, ретроспективний, метод аналізу та синтезу, описовий.

Ключові слова: Візантійська імперія, Церква, християнство, християнський дуалізм, жінка, соціальна група, соціальна поведінка, ідеал.

Візантійська імперія була і залишається унікальною сторінкою в книзі історії цивілізації людства. Імперія римлян трансформувалася увібравши в себе античну спадщину та християнські цінності. Візантіяччям вдалося створити могутню і багату державу, з якою не могли зрівнятися ні західноєвропейські держави, ні тогочасна Русь. Своєю унікальністю Візантія і вабить до себе дослідників і саме тому тема особливостей Візантійської цивілізації завжди є актуальною. Так, повсякденність в усі часи стояла перед дилемою зіткнення різних ідеологій, тенденцій розвитку що, на жаль, в більшості випадків призводило до неминучих конфліктів і нещадних наслідків. Візантія виступає прикладом того, як можна цього запобігти. Не останню роль і заслугу в такій гармонії відіграє християнство, а саме особливості його інтерпретації константинопольськими патріархами. Так, інтерпретація християнського дуалістичного начала відобразилася на всіх сферах повсякденного життя, що дозволило синтезувати два начала – добро і зло, Демонічне та Божественне, античне та християнське.

Мета статті полягає у з'ясуванні особливостей становища жінки та еволюції соціальних ідеалів з огляду на тонкощі інтерпретації християнського дуалізму константинопольськими патріархами.

Візантійська проблематика з огляду на її популярність досліджена досить ґрунтовно. Повсякденний по-